Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека ім. Олега Ольжича»
Житомирської обласної ради

Відділ наукової інформації та бібліографії

Українська фалеристика: спадщина і сьогодення

Бібліографічний посібник

Житомир

2025

Передмова

Про нагороди у пересічного громадянина, який нехай навіть проходив військову службу, досить поверхова інформація. У той же час, більш ретельне вивчення причин створення та деталей, що призвели до появи тієї чи іншої нагороди, може відкрити надзвичайно цікаві сторінки історії, до цього моменту маловідомі.

Термін фалеристика утворився від назви однієї з найдавніших нагород, нагрудної бляхи — «фалери», яка вручалася легіонерам Стародавнього Риму як відзнака за подвиги в бою. І вперше цей термін був введений в обіг чеським колекціонером орденів О. Пільцем. Але до 1965 року колекціонування та вивчення орденів, медалей й нагрудних знаків зараховували до сфери нумізматики.

На сьогоднішній день фалеристика вважається науковою, хоч і допоміжною, дисципліною. Вона визнана світовою науковою спільнотою на одному рівні з геральдикою, нумізматикою та сфрагістикою. З її допомогою збираються досить достовірні відомості щодо сучасної історії. Адже кожна ключова подія у контексті історичного розвитку держави спиралася на конкретних людей, які були нагороджені за відповідні заслуги. Вивчаючи походження самої нагороди та дізнаючись історії нагороджених нею, вчені можуть повніше уявити картина того періоду часу.

Представляємо вашій увазі бібліографічний посібник «Українська фалеристика: спадщина і сьогодення». Видання містить основний документальний масив джерел із заявленої тематики за 2018-2024 роки, а також поодинокі бібліографічні описи книг і публікацій за 2002-2017 роки.

У посібнику відображено книги, брошури, статті офіційно-документального, наукового, науково-популярного, суспільно-політичного, довідкового та інформаційного характеру.

Загальна кількість бібліографічних записів становить 117 позицій. Відбір літератури закінчено 10 серпня 2025 року. Зібраний матеріал надрукований в Україні українською мовою.

Бібліографічний опис здійснено згідно з ДСТУ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання», слова та словосполучення скорочено згідно з ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила».

Структурно видання складається з передмови та 5 тематичних розділів.

Важливим для історичного дослідження є матеріал, який представлено в аналітично розписаних продовжуваних, серійних та тематичних виданнях відомчих і регіональних наукових установ та навчальних закладів.

У випадках, коли назва не розкриває змісту публікації, подано стислі уточнюючі анотації.

Видання орієнтоване на фахівців у бібліотечній галузі, практиків у сфері збирання та вивчення нагород, а також на широкий загал читачів, які цікавляться цією проблемою.

Зауваження та пропозиції просимо надсилати на електронну адресу відділу наукової інформації та бібліографії бібліотеки.

Законодавча база

Про державні нагороди України [Електронний ресурс] : закон України № 1549-III від 16 берез. 2000 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1549-14#Text– Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Редакція від 21.11.2024.

Про медаль "Захиснику Вітчизни" [Електронний ресурс] : указ Президента України № 41/2015 від 30 січ. 2015 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41/2015#Text – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Про орден Героїв Небесної Сотні [Електронний ресурс] : указ Президента України № 844/2014 від 3 листоп. 2014 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/844/2014#Text – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Про орден Свободи [Електронний ресурс] : указ Президента України № 460/2008 від 20 трав. 2008 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460/2008#Text – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Про медаль "За врятоване життя" [Електронний ресурс] : указ Президента України № 461/2008 від 20 трав. 2008 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461/2008#Text – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Про присвоєння звання Герой України [Електронний ресурс] : указ Президента України № 999/2000 від 21 серп. 2000 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999/2000 – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Про встановлення відзнаки Президента України - медалі "За військову службу Україні" [Електронний ресурс] : указ Президента України № 931/96 від 5 жовт. 1996 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931/96#Text – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Про встановлення відзнаки Президента України - ордена "За мужність" [Електронний ресурс] : указ Президента України № 720/96 від 21 серп. 1996 р. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720/96#Text – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10.08.2025.

Відзнаки Президента України: Ордени, медалі, нагородна зброя / авт.-упоряд. М. П. Білоблоцький [та ін.]. - Київ : Мистецтво, 1999. - 168 с.

Законодавство про нагороди України / упоряд. М. І. Малишко [та ін.] ; Держ. ун-т інф.-комунікаційних технологій, Ін-т гуманітарних технологій. Кафедра правознавства. - Київ : ВЦ ДУІКТ, 2004. - 19 с. - (Бібліотечка правових знань).

Кузьменко, О. В. Феномен адміністративно-правового заохочення / Оксана Володимирівна Кузьменко, Оксана Стрельченко ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. — Львів : Львів. кн. ф-ка "Атлас", 2010. — 200, [1] с. — Бібліогр.: с. 178-201.

Державні нагороди України.

Михайліченко, М. А. Законодавство України про державні нагороди і практика відзначення ними учасників АТО / М. А. Михайліченко // Приватне та публічне право. - 2017. - № 1. - С. 79-81. – Бібліогр. в кінці ст.

Дей, М. О. Державні нагороди як найвища форма правового заохочення / М. О. Дей // Право і Безпека. - 2005. - Т. 4, № 5. - С. 129-133. – Бібліогр. в кінці ст.

Загальні праці

Болгов, В. В. Фалеристика : рассказы об орденах, крестах, медалях / Вадим Болгов, Виталий Чепак, Галина Чепак. — Київ : Укр. акад. геральдики, товар. знака та логотипа, 2005. — 126, XXXII с. : ил. — (Библиотека символики). — Библиогр.: с. 123–125.

Воронін, В. М. Люди, держава, нагороди : нагородна система України XIX-XXI ст. : виникнення та розвиток в умовах політичних і соціально-економічних трансформацій держави і суспільства / Віктор Миколайович Воронін. - Харків : Фоліо, 2013. - 316, [1] с. - Бібліогр.: с. 237-264.

Державні нагороди та нагороджені в Україні : [енциклопедія] / [уклад.: О. М. Войналович]. - Київ : Новий Час, 2012. - 335 с. : кольор. іл. — Імен. покажч.: с. 326–329.

Державні нагороди Президента України: на допомогу вчителю історії та правознавства. - Київ : [б.в.], 2001. - 34 с.: іл. - (Бібліотечка "Все для вчителя" ; вип. 1).

Державні нагороди України = National awards of Ukraine / [М. В. Чмир ; фот. О. Іванов]. — Київ : Балтія-Друк, 2018. — 54, [2] с. : іл.

Державні нагороди України. Кавалери та лауреати: довідково-енциклопед. вид. / уклад. В. В. Болгов, І. В. Болгов. - Київ : Інститут біографічних досліджень : Наукове товариство геральдики та вексилології, 2006.

Т. 1. - 736 с.: фотоіл.

Карпов, В. В. Вексилологія та фалеристика. Український колорит : навч. посібник / Віктор Васильович Карпов. — Київ : Гельветика, 2020. — 190 с. : іл. — Бібліогр. наприкінці глав.

Куценко, А. Н. Мемуары коллекционера / Анатолий Николаевич Куценко. - Харьков : О. А. Мирошниченко [изд.], 2021. - 203 с. : фот., ил.

Литвин, С. М. Нагрудні кваліфікаційні знаки України : довідник-кат. / Сергій Миколайович Литвин. — Полтава : АСМІ, 2010. — 343 с. : іл., табл.

Нагороди України. Історія, факти, документи : у 3 т. / Д. В. Табачник [та ін.] ; ред. Д. В. Табачник [та ін.] ; Ін-т історії України Нац. акад. наук України, Ін-т нац. відносин і політології Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Нац. акад. наук України, Центр. держ. арх. вищ. органів влади і упр. України. - Київ : Українознавство, 1996.

Т. 3 : Нагороди незалежної України. Нагороди Президента України. Статистичні відомості. Реєстри нагороджених. Бібліографія з фалеристики. - 376 с.+ іл.

Сопов, О. США, Франція, Ізраїль. Повага до героїв та відзнак : нагородні системи, які Україна має вивчити… і перевершити! / Олександр Сопов, Максим Царенко // Голос України. — 2016. — 9 серп. (№ 149). — С. 8.

Сопов, О. Фалеристичне розмаїття України: структуризувати, аби не здевальвувати остаточно : сукупність нагород різного рівня — державних, відомчих, муніципальних, громадських — у суспільній свідомості нерідко сприймається як одне нерозривне ціле, із усіма зумовленими цим позитивними та негативними моментами / Олександр Сопов, Максим Царенко // Голос України. — 2016. — 2 серп. (№ 144). — С. 5.

Манзуренко, Н. Перша в Україні конференція із фалеристики : нещодавно в Івано-Франківському обласному музеї визвольної боротьби ім. С.Бандери відбулася перша в Україні науково-практична конференція „Відображення українського національно-визвольного руху XX ст. у фалеристиці". Вона була присвячена 80-й річниці одного з перших дослідників української фалеристики Ярослава Семотюка та 70-й річниці УПА / Наталя Манзуренко // Шлях перемоги. — 2012. — 30 трав. (№ 22). — С. 8.

Бринов, О. Українська фалеристика на світових ринках / О. Бринов // Нумізматика і Фалеристика. — 2011. — № 3. — С. 19-22. – Бібліогр. в кінці ст.

Галузеві відзнаки

Військові нагороди України = Military awards of Ukraine / [В. В. Карпов ; фот. О. Іванов]. — Київ : Балтія-Друк, 2018. — 76, [4] с. : іл.

Вшанування сильних духом: державні нагороди і народне визнання Героїв Сумщини : 2024 р. / [упоряд. В. В. Кравченко ; ред.: Абакарова О. Б., Острога С. Ю.]. — Суми : Сумська обласна універсальна наукова бібліотека, 2025. — 40 с. : іл.

Кривоконь, А. Г. Тракторостроение: история и фалеристика: по материалам частной коллекции А. Г. Кривоконя / Александр Григорьевич Кривоконь. - Харьков : ЧП "Токарских", 2010. - 231 с. : фото, цв.ил. - Библиогр.: с. 230-231.

Лауреати Золотої медалі імені В. І. Вернадського та премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2015 року / [уклад. В. О. Цибань]. - Київ : Академперіодика, [2015]. - 27, [1] с. : іл.

Лауреати Золотої медалі ім. В. І. Вернадського та премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2014 року / [уклад. В. О. Цибань]. - Київ : Академперіодика, [2014]. - 29, [1] с. : іл.

Лауреати Золотої медалі ім. В. І. Вернадського та премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2012 року / [уклад. В. О. Цибань]. - Київ : Наукова думка, [2012]. - 27 с. : фотогр.

Лауреати Золотої медалі ім. В. І. Вернадського та премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2010 року / [уклад. В. О. Цибань]. - Київ : Академперіодика, 2011. - 28, [1] с. : фото.

Лауреати Золотої медалі ім. В. І. Вернадського та Премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2009 року / [уклад. В. О. Цибань]. - [К.] : [Академперіодика], [2010]. - 28, [1] с. : портр.

Лауреати Золотої медалі ім. В. І. Вернадського та премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2008 року / [уклад. В. О. Цибань]. - Київ : Академперіодика, [2009]. - 25, [1] с. : фот.

Лауреати Золотої медалі ім. В. І. Вернадського та премій імені видатних учених України Національної академії наук України 2007 року / уклад. В. О. Цибань ; НАН України. - Київ : Наукова думка, 2008. - 30 с.: фотогр.

Литвин, С. М. Відзнаки внутрішніх військ України : довідник-кат. / С. М. Литвин, А. Ю. Реутт, О. В. Ящук ; [за заг. ред. С. М. Литвина]. - Полтава : АСМІ, 2017. - 407 с. : іл. - Бібліогр.: с. 400-401.

Литвин, С. М. Відзнаки прикордонників України : довідник-кат. / С. М. Литвин, О. М. Петренко. - Полтава : АСМІ, 2016.
Ч. 1. - 359 с. : іл. - Бібліогр.: с. 358-359.

Литвин, С. М. Відзнаки прикордонників України : довідник-кат. / С. М. Литвин, О. М. Петренко. - Полтава : АСМІ, 2016.
Ч. 2. - 407 с. : іл. - Бібліогр.: с. 405.

Литераторы и медицина: филателия, филокартия, нумизматика, фалеристика, бонистика : каталог / Ю. В. Думанский [и др.]. - Донецк : Світ книг, 2013. - 234 с. : ил. - Библиогр.: с. 220-230.

Маловичко, П. М. Нагороди за шахтарську працю 1947-2008 рр. : історико-пізнавальний нарис / Павло Маркович Маловичко. - Макіївка : ПП "Поліпрес", 2008. - 352 с.: іл. - Бібліогр.: с. 350.

Маловичко, П. М. Шахтарські нагороди і відзнаки України / Павло Маркович Маловичко. - Макіївка : Поліпрес, 2012. - 336 с. : фото. кольор. - Бібліогр.: с. 335.

Семотюк, Я. Українські військові нагороди : ордени, хрести, медалі, відзнаки та нашивки / Ярослав Семотюк. – 2-ге вид., доп. - Торонто : [б.в.], 2004. - 64 с.: фот. - (Наукове товариство ім. Шевченка в Канаді ; т. 40). - Бібліогр.: с. 64.

Спортивні нагороди Північної Буковини : метод. посіб. / уклад. Б. Л. Зажаєв ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2008. - 42 с.: іл.

Файфура, В. В. Медицина Тернопільщини у фалеристиці : [монографія] / Василь Васильович Файфура. - Тернопіль : ТДМУ : Укрмедкнига, 2011. - 108 с. : іл. - Бібліогр.: с. 81-83.

Цибань, В. О. Нагороди Національної академії наук України : золота медаль ім. В. І. Вернадського, премії ім. видат. учених України, премії для молодих учених і студентів ВНЗ, відзнаки, почес. доктор / Валерій Олексійович Цибань ; [відп. ред. В. М. Палій] ; НАН України. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Київ : Академперіодика, 2013. - 492 с. : фот. - Бібліогр.: с. 489-491.

Заборін, Д. Портрет захисників української столиці у нагородних документах до медалі "За оборону Києва" / Д. Заборін // Київські історичні студії. - 2023. - № 1. - С. 130-136.

Лазаренко, В. Г. Джерела дослідження медалі "Ветеран праці" та посвідчення до неї / В. Г. Лазаренко // Гілея: наук. вісник. - 2018. - Вип. 135. - С. 96-100.

Тонконогий, В. М. Проектування та розробка програми для виготовлення ювілейної медалі до 100-річчя ОНПУ / В. М. Тонконогий, І. С. Сінько, М. І. Замятін, Д. Д. Ланова, А. О. Панченко // Високі технології в машинобудуванні. - 2018. - № 1. - С. 150-157. – Бібліогр. в кінці ст.

Прокопенко, О. Медаль як візитівка бійця : на необхідності внесення змін у нагородну систему, яка впливає на соціальну адаптацію воїнів АТО, наполягають представники громадськості / Ольга Прокопенко // Урядовий кур'єр. — 2017. — 9 лют. (№ 25). — С. 4.

Йдеться про необхідність перегляду та реформування української нагородної системи.

Лазаренко, В. Заохочувальна відзнака - медаль "За сприяння Збройним Силам України" : становлення та розвиток відомчої нагородної системи Міністерства оборони України (1995-2005 рр.) / Володимир Лазаренко // Нумізматика і Фалеристика. — 2014. — № 2. — С. 12-13. – Бібліогр. в кінці ст.

Хорошун, М. Новий вигляд знайомих відзнак / Максим Хорошун // Нумізматика і Фалеристика. — 2014. — № 1. — С. 27-28. – Бібліогр. в кінці ст.

Процес розвитку військової символіки. Відомчі заохочувальні відзнаки.

Воронін, В. Державні нагороди України: дипломатичний вимір / В. Воронін // Україна дипломатична. - 2013. - Вип. 14. - С. 1061-1087. – Бібліогр. в кінці ст.

Зборовський, А. Літературна премія імені Олександра Олеся / Анатолій Зборовський // Нумізматика і Фалеристика. — 2013. — № 3. — С. 16.

Громадська організація "Сумське земляцтво у місті Києві" заснувала у 2002 році Літературну премію імені Олександра Олеся і має нагрудний знак.

Громадянський голос поезії : доповідь академіка НАН України Б. І. Олійника з нагоди вручення Золотої медалі ім. В. І. Вернадського НАН України // Вісник Національної академії наук України. - 2012. - № 5. - С. 46-48.

Лазаренко, В. Заохочувальна відзнака "За зразкову службу у Збройних Силах України". Становлення та розвиток відомчої нагородної системи Міністерства оборони України / Володимир Лазаренко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 4. — С. 14-16. – Бібліогр. в кінці ст.

Маловичко, П. Ведомственные награды шахтёра / Павел Маловичко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 4. — С. 10-13. – Библиогр. в конце ст.

Фалеристичні знаки.

Маловичко, П. Відомчий нагрудний знак "Почесний працівник прокуратури": (з історії прокуратури України) / Павло Маловичко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 3. — С. 16-18. – Бібліогр. в кінці ст.

Лазаренко, В. Заохочувальна відзнака "Знак пошани" : становлення та розвиток відомчої нагородної системи Міністерства оборони України / В. Лазаренко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 2. — С. 16-17. – Бібліогр. в кінці ст.

Митці у галузі фалеристики

Альбом медалей работы Е.Харабета / Национальный союз художников Украины, Донецкий областной художественный музей. - Донецк : СП-фирма "Интерхоббиэкспо", 1999. - 98 с.: ил.

Загреба, М. Україна в медальєрному мистецтві : [каталог] / Максим Загреба. - Львів : Логос, 2016 . - (Бібліотека журналу "Нумізматика і фалеристика").

Т. 1 : Персоналії. - 318 с. : іл. - Бібліогр.: с. 318.

Історія України у пам'ятних медалях Василя Масютина : кат. виставки / [упоряд. : Г. І. Ярова, М. Г. Павлишин] ; Галерея Art-Insight, Музей гетьманства. - Київ : [б. в.], 2015. - [80] с. : іл.

Бернштам, В. Медаль митрополита Андрея Шептицкого / Владимир Бернштам // Нумізматика і Фалеристика. — 2016. — № 4. — С. 28-29. Библиогр. в конце ст..

Пахолко, С. До історії пам’ятної медалі на честь князя Леона Сапіги / Степан Пахолко, Ірина Полянська // Нумізматика і Фалеристика. — 2015. — № 4. — С. 20-21.

У Львівському історичному музеї зберігається медаль віденського медальєра Карла Радницького (1818-1910), присвячена видатному польському громадському і політичному діячу, герою листопадового повстання 1830 року, кавалеру ордену Virtuti Militari – Леону Сапізі.

Боечко, А. "Боксёр Слава Узелков отдал свою серебряную медаль на переплавку со словами: "Хочу знать, что в каждом орденене будет частичка моей силы и любви к Украине". Известный часовой эксперт, коллекционер антиквариата и волонтер Андрей Боечко вместе с ювелиром Дмитрием Щербаковым создали орден «Народный герой Украины», который уже в мае собираются вручать тем, кто совершил подвиг в зоне АТО / Андрей Боечко // Факты и комментарии. — 2015. — 22 апр. — С. 10.

Гурмак, В. Образ Т. Г. Шевченка: медалі та монументи / В. Гурмак // Вісник Львівської національної академії мистецтв. - 2014. - Вип. 25. - С. 255-259. – Бібліогр. в кінці ст.

Про випуск пам’ятної медалі "Небесна сотня на варті" // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 5. - С. 44.

Пахолко, С. Фалеристичні пам’ятки тріумфу та забуття Григорія Кузневича (1871-1948) / Степан Пахолко, Ольга Мартин // Нумізматика і Фалеристика. — 2014. — № 3. — С. 26-28. – Бібліогр. в кінці ст.

Український скульптор Кузневич Григорій Микитович (1871–1948).

Історія

Голій, Р. В. Фалеристичні пам’ятки у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника : каталог за матеріалами однойменної виставки : [із фонду фалеристики Ін-ту дослідж. бібл. мистец. ресурсів Львів. нац. наук. б-ки України ім. В. Стефаника] / Роман Валентинович Голій ; [відп. ред. Л. Сніцарчук] ; Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, Ін-т дослідж. бібл. мистец. ресурсів. — Львів : Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, 2022. — 131 с. : іл. — Бібліогр. у підрядк. прим. — Імен. покажч.: с. 127–129.

Загородній, А. Г. Історичні символи Львівської політехніки. Пам'ятні монети, медалі, значки та шеврони : каталог / А. Г. Загородній, В. М. Якубенко. - 2-ге вид., допов. та доопрац. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. - 150 с. : фот.

Загородній, А. Г.. Пам'ятні монети, медалі та значки - історичні символи Львівської політехніки : каталог / А. Г. Загородній, В. М. Якубенко. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 86, [1] с. : кольор. іл. – (До 170-річчя Нац. ун-ту "Львів. політехніка").

Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року : наук.-допом. бібліогр. покажчик у вид. від XVII ст. до 2000 р . : у 3 т., 14 кн. / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. - Київ : Ін-т історії України, 2009 -.

Т. 2 : Матеріальна та духовна культура Києва, кн. 11 : Історико-культурна та географічна характеристика міста: (Антропологія. Генеологія. Прапори, штандарти. Епіграфіка. Картографія. Нумізматика. Ономастика. Палеографія. Сфрагістика. Топоніміка. Фалеристика) / [уклад. Н. А. Дехтярьова]. - 2010. - 57 с.

Кравцевич-Рожнецкий, В. Украинские военные знаки отличия первой половины XX века / Владимир Кравцевич-Рожнецкий, Василий Панасенко. — Киев : НПФ "TANAIS", 2009. — 335 с. : ил. — Библиогр. в конце тем и в подстроч. примеч.

Круковський, О. Українська фалеристика : [із фондів Львів. іст. музею : альбом-каталог] / Орест Круковський, Степан Пахолко. — Львів : Апріорі, 2011. — 118, [1] с. : кольор. іл. — Бібліогр.: с. 111–115 та у підрядк. прим. — Імен. покажч.: с. 108–110.

В альбомі – каталозі опублікована колекція із 144 українських відзнак і нагород громадських, спортивних, просвітніх, релігійних товариств та організацій середини XIX – першої половини XX ст., відзнаки та нагороди Легіону УСС, збройних УНР, УГА, українських військових формувань періоду другої світової війни, що зберігаються у фондах Львівського історичного музею. Ця колекція вважається найбагатшою збіркою українських відзнак, нагород, та орденів, що нині є у державних музеях України. У каталозі вперше в український історичній науці простежено процес становлення та розвитку української фалеристики, повернено із забуття цілий пласт відзнак та нагород, їх більше як століття нищили окупаційні режими. Великий комплекс архівних документів , нагородних грамот, світлин, опублікованих в альбомі, розкривають історію створення відзнак, вводять у науковий обіг чимало невідомих на сьогодні фалеристичних пам'яток та імен їх творців.

Лень, В. В. Державні ордени, медалі СРСР та України: історико-правове дослідження : монографія / Валентин Валентинович Лень ; Держ. ВНЗ "Нац. гірн. ун-т". - 2-ге вид., випр. і допов. - Запоріжжя : Дніпровський металург, 2016. - 398, [1] с. : кольор. іл., табл. - Бібліогр.: с. 261-268.

Лень, В. В. Хронологія нагороджень державними орденами СРСР: історико-правове дослідження / Валентин Валентинович Лень ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т "Дніпр. політехніка". — Запоріжжя : Дніпров. металург, 2018. — 153, [1] с. : табл. — Бібліогр.: с. 127–129.

Мисько, Ю. Медальєрика і фалеристика Буковини (кінець XVIII - 40-ві роки XX ст.) : історико-краєзнавчі нариси / Юрій Мисько, Сергій Пивоваров. - Чернівці : Друк Арт, 2017. - 183 с. : кольор. іл. - Бібліогр.: с. 178-180.

Нагороди України. Історія, факти, документи : у 3 т. : [колект. монографія] / редкол.: Д. В. Табачник (керівник) [та ін.] ; Ін-т історії України НАН України [та ін.]. - Київ : Українознавство : ARC-Ukraine, 1996. - Назва на корінці : Нагороди України.

Т. 1 : Передмова. Першопочатки нагородної справи в Україні. Перші нагороди України. За межами Батьківщини. - 247, [39] с. : кольор. іл. - Бібліогр. в прим.

Нагороди України. Історія, факти, документи : у 3 т. / Д. В. Табачник [та ін.] ; ред. Д. В. Табачник [та ін.] ; Ін-т історії України Нац. акад. наук України, Ін-т нац. відносин і політології Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Нац. акад. наук України, Центр. держ. арх. вищ. органів влади і упр. України. - Київ : Українознавство, 1996.

Т. 2 : Орден Трудового Червоного Прапора Української СРР, 1921-1933 рр. Виникнення і становлення нагородної системи радянської доби. Нездійснені проекти. - 323с. + 8 арк. іл.

Пахолко, С. В. Визначні постаті українців, закарбовані у бронзі й граніті : [зб. ст.] / Степан Володимирович Пахолко ; Львів. регіон. сусп.-культур. т-во "Надсяння". - Львів : Растр-7, 2019. - 195 с. : фот. - Бібліогр. в кінці гл.

Пахолко, С. Вшанування Маркіяна Шашкевича в Галичині у першій половині XX століття. Скульптура, пам'ятні таблиці, фалеристика, філателія, сфрагістика, філокартія / Степан Пахолко, Ольга Мартин, Микола Процiв. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. - 111 с. : іл. - (Записки краєзнавчої бібліотеки Анатолія Недільського ; вип. 3).

Пахолко, С. Українська фалеристична спадщина періоду національно-визвольної боротьби 1848–1956 років : [добірка наук.-попул. ст. та есеїв] / Степан Пахолко, Михайло Дмитрів ; Львів. регіон. суспіл.-культур. т-во ”Надсяння”. — Львів : Растр-7, 2022. — 174 с. : іл. — Бібліогр. наприкінці ст.

Полянська, І. Ордени кінця XVIII - середини XX століття з колекції Львівського історичного музею = Ордена конца XVIII - середины XX века из коллекции Львовского исторического музея = Orders from the late 18th - mid 20th centuries from the collection of the Lviv History Museum = Ordery końca XVIII - połowy XX wieku ze zbiorów Lwowskiego Muzeum Historycznego : [альбом-каталог] / Ірина Полянська. - Львів : Апріорі, 2013. - 117, [2] с. : фот. - Текст укр., рос., англ., пол.

Збірка орденів і медалей музею є однією з найбагатших в Україні. Вона налічує понад 6500 одиниць збереження.

Тимошик, М. М. Тернопільська фалеристика XX – початку XXI століття: історія становлення, виробники продукції, різновиди, особистості / [М. М. Тимошик, М. М. Москалюк] ; Нац. спілка краєзнавців України [та ін]. — Харків : Діса плюс, 2023. — 269 с. : іл.

Тинченко, Я. Символи нескореної держави : нагороди уряду Української Народної Республіки / Ярослав Тимченко ; [ред. В. Олексієнко]. — Київ : Темрога, 2016. — 212 с. : іл., [12] арк. іл. — (Militaria Ucrainica). — Бібліогр. в прим.: с. 196-210.

Українська фалеристика: з історії нагородної спадщини : у 2 кн. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАН України, Нац. експерт. ін-т України. - Київ : Либідь, 2004.

Кн. 1 / [авт. кол.: Д. В. Табачник та ін. ; редкол. Б. Є. Патон (голова) та ін.]. - 477, [2] с. : іл. - Бібліогр. в підрядк. прим.

Якимович, Б. Світлий образ видатного українця: до історії пам'ятної медалі Юрія Котермака-Дрогобича та подій "навколомедальних" / Б. Якимович // Дрогобицький краєзнавчий збірник. - 2017. - Вип. 3 (спец.). - С. 345-353. – Бібліогр. в кінці ст.

Терський, С. В. Культ святих воїнів та військові відзнаки у Галицько-Волинському війську / С. В. Терський // Військово-науковий вісник. - 2016. - Вип. 25. - С. 59-74. – Бібліогр. в кінці ст.

Круковський, О. До історії створення фалеристичних пам'яток першого українського національного війська — Легіону Українських Січових Стрільців / Орест Круковський, Степан Пахолко // Нумізматика і Фалеристика. — 2016. — № 4. — С. 22-27. – Бібліогр. в кінці ст.

Анікіна, А. Нагороди і відзнаки за визначні досягнення у сільському господарстві та лісівництві часів Російської імперії / А. Анікіна // Часопис української історії. - 2015. - Вип. 32. — С. 97-101. – Бібліогр. в кінці ст.

Марцінковський, І. Б. До атрибутизації шевченківської медалі товариства "Січ" / І. Б. Марцінковський // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2015. - Вип. 25. - С. 544-548. – Бібліогр. в кінці ст.

Карпов, В. В. Фалеристичні традиції Української Народної Республіки / В. В. Карпов // Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв. — 2015. — № 1. — С. 178-182. – Бібліогр. в кінці ст.

Стаття присвячена проблемі військових нагород в українських збройних силах періоду Визвольних змагань 1917-1921 рр. Аналізуються обставини виникнення та застосування відзнак в армії.

Пахолко, С. Діяльність українських лікарів та лікарських товариств у фалеристичних пам'ятках першої половини XX ст. / Степан Пахолко, Олександр Канчалаба, Ольга Мартин // Нумізматика і Фалеристика. — 2015. — № 1. — С. 14-18. – Бібліогр. в кінці ст.

Пахолко, С. До історії створення "Української Служби Батьківщині" та її відзнаки / Степан Пахолко, Сергій Музичук // Нумізматика і Фалеристика. — 2015. — № 1. — С. 37-39. – Бібліогр. в кінці ст.

Досліджуючи протягом тривалого часу українську фалеристичну спадщину періоду Другої світової війни, автори на початку 90-х років XX ст. знайшли в газеті "Львівські вісті" зображення відзнаки "Українська Служба Батьківщині" (УСБ). За спогадами проф. Ярослава Дашкевича, така відзнака на чорному сукні пришивалась на однострої робітників українських будівельних загонів.

Пахолко, С. Класифікація відзнак Українських Січових Стрільців / Степан Пахолко, Олександр Мельник // Нумізматика і Фалеристика. — 2014. — № 4. — С. 19-23. – Бібліогр. в кінці ст.

Маловичко, П. Перші ювілейні нагороди робітничо-селянської міліції України / Павло Маловичко // Нумізматика і Фалеристика. — 2014. — № 3. — С. 15-17. – Бібліогр. в кінці ст.

Денисова, Т. Плакета "Т. Шевченко" з фондів Національного музею імені Андрея Шептицького у Львові / Тетяна Денисова // Нумізматика і Фалеристика. — 2014. — № 2. — С. 18-19. – Бібліогр. в кінці ст.

Пахолко, С. Товариство "Просвіта" у фалеристичних пам'ятках першої половини XX століття / Степан Пахолко, Андрій Сова // Пам'ятки України: історія та культура. — 2014. — № 2. — С. 46-51. – Бібліогр. в кінці ст.

Невідємною частиною історичної спадщини української культури є виявлені в останні роки унікальні фалеристичні пам'ятки, пов'язані з діяльністю товариства "Просвіта" у першій половині XX століття.

Воронін, В. М. Нагрудні знаки для почесних звань у нагородній системі Української РСР в 60-ті роки XX сторіччя / В. М. Воронін // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. — 2013. — Вип. 36. — С. 177-179. – Бібліогр. в кінці ст.

Демешко, Ю. Нагородні медалі новоросійських купців на межі XVIII–XIX ст. / Ю. Демешко // Наукові записки з української історії. - 2013. - Вип. 33. - С. 153-158. – Бібліогр. в кінці ст.

Тинченко, Я. Ю. Українські державні нагороди, 1918-1919 роки: проекти, спроби виготовлення, практика нагородження / Я. Ю. Тинченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки. - 2013. - Вип. 3.34. - С. 76-83. – Бібліогр. в кінці ст.

Тинченко, Я. Фалеристика Львова польского : в Национальном музее истории Украины хранится уникальная коллекция фалеристических памятников, собранных в 1920-1940-е гг. во Львове / Ярослав Тинченко // Антиквар. — 2013. — № 9. — С. 82-87. – Библиогр в конце ст.

Пахолко, С. Вшанування пам'яті Івана Котляревського у фалеристичних пам'ятках 1898-1903 рр. / С. Пахолко // Нумізматика і Фалеристика. — 2013. — № 4. — С. 25-26. – Бібліогр. в кінці ст.

Пахолко, С. Товариство "Просвіта" у фалеристичних пам'ятках першої половини XX ст. / Степан Пахолко // Нумізматика і Фалеристика. — 2013. — № 4. — С. 27-30. – Бібліогр. в кінці ст.

Тинченко, Я. Высочайше утвержденные… : нагрудные знаки и жетоны военно-учебных заведений Киева, существовавших до 1918 г. / Ярослав Тинченко // Антиквар. — 2012. — № 12. — С. 91-101. – Бібліогр. в кінці ст.

Круковський, О. П. Українська фалеристика другої половини XIX – середини XX століть у збірках Львівського історичного музею / О. П. Круковський // Український археографічний щорічник. - 2012. - Вип. 16-17. - С. 90-110. – Бібліогр. в кінці ст.

Пахолко, С. Адам Коцко у фалеристичній пам'ятці початку XX століття / Степан Пахолко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 4. — С. 3-5. – Бібліогр. в кінці ст.

Адам Коцко - учасник українських визвольних змагань, український громадський діяч та публіцист, борець за відкриття у Львові Національного університету, один з організаторів у селах Галичини просвітницьких читалень та бібліотек. патріот духовного відродження українського народу.

Воронін, В. М. Нагородна діяльність керівництва еміграційної УНР: нагороди без держави / В. М. Воронін // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Історія. Політологія. - 2012. - Вип. 3. - С. 39-43. – Бібліогр. в кінці ст.

Мельник, О. Загадки відзнаки Дружин Українських націоналістів / Олександр Мельник // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 3. — С. 30-35. – Бібліогр. в кінці ст.

Спроба систематизувати всю відому автору інформацію та надати широкому загалу фото та описи всіх різновидів цієї відзнаки.

Сова, А. Символіка спортивного товариства "Україна" / Андрій Сова, Степан Пахолко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 3. — С. 19-20. – Бібліогр. в кінці ст.

У 2011 році минуло 100 років від часу заснування спортивного товариства "Україна". Воно посідало вагоме місце у структурі спортивного руху Західної України і було створене з метою пропаганди рухових ігор, народних вправ, різних видів спорту.

Денисова, Т. Медаль "Гетьман Петро Дорошенко" : з колекції Національного музею імені Андрея Шептицького / Т. Денисова // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 2. — С. 48.

Маловичко, П. Кокарды и эмблемы органов прокуратуры Союза ССР и Украины (1943-2012 гг.) / П. Маловичко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 2. — С. 31-33. – Библиогр. в конце ст.

З метою здійснення нагляду за дотриманням законів та боротьби зі злочинністю Всеукраїнський центральний виконавчий комітет 28 червня 1922 постановив заснувати в складі Народного комісаріату юстиції Державну прокуратуру.

Пахолко, С. Фалеристичні пам'ятки громадсько-політичних організацій та військових формувань на Станіславщині у першій половині XX століття / С. Пахолко, О. Мельник // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 2. — С. 26-30. – Бібліогр. в кінці ст.

Серед українських фалеристичних пам'яток періоду національно-визвольної боротьби українського народу у першій половині XX ст. окремо виділяють відзнаки, пов'язані з Станіславським повітом (тепер Івано-Франківська обл.).

Сова, А. Символіка львівського пластового куреня "Лісові чорти" / А. Сова, С. Пахолко // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 1. — С. 30-33. – Бібліогр. в кінці ст.

Пахолко, С. Вшанування Маркіяна Шашкевича у пам'ятних таблицях першої половини XX ст. та нищення їх радянською владою у другій половині XX ст / С. Пахолко, О. Мартин // Нумізматика і Фалеристика. — 2012. — № 1. — С. 8-12. – Бібліогр. в кінці ст.

Маркіян Шашкевич у фалеристичних пам'ятках першої половини XX століття / С. Пахолко, О. Мельник // Нумізматика і Фалеристика. — 2011. — № 3. — С. 13.

Список підготувала Л. І. Кондратюк

LIBO